ERFGOED MAGAZINE ENSCHEDE

Jaargang 6 - nummer 64 - april 2020

Het jaar 2020 is voor Enschede een gedenkwaardig jaar. Op 1 april 2020 is het precies 75 jaar gelden dat Enschede bevrijd werd van de Duitse bezetting. Enschede was bevrijd van vijf dramatische oorlogsjaren met jodenvervolging, herhaaldelijke bombardementen, voortdurende honger en alles omvattende angst onder de bevolking.
Voor de stichting cultureel erfgoed Enschede is dat reden om de bevrijding op bijzondere wijze te herdenken. Dit jaar brengen wij iedere maand een extra Erfgoed Magazine uit. De publicaties richten zich op gebeurtenissen die zich hebben afgespeeld in gemeentelijke en Rijksmonumenten tijdens de oorlogsjaren. We hebben in het afgelopen jaar veel research verricht en het resultaat hiervan willen wij in dit bijzondere herdenkingsjaar graag met u delen. Omstreeks de 15e van iedere maand kunt u een nieuwe aflevering verwachten en alle publicaties maken deel uit van uw (gratis) abonnement op het Erfgoed Magazine Enschede. Uw reacties zien wij met belangstelling tegemoet.
Bestuur stichting cultureel erfgoed Enschede.

Inhoudsopgave.

1. Synagoge in oorlogstijd (deel 2.)
2. Wanneer ontstaat een vereniging van eigenaars?
3. Koetshuis Abraham Ledeboerpark (deel 12.)
4. Boek van de maand.
5. Monumentale tweelingen.
6. Erfgoednieuws uit de regio.
7. Isolatie van historische gebouwen.
8. Wanneer heb ik een omgevingsvergunning nodig voor monumenten.
9. Aanstelling leden monumentencommissie.
10. Onze Column.

11. Zit er lood in onze waterleiding? Doe de check!!
12. Geef de stad een icoon terug..
13. Nieuw op onze website.
14. Nominatie Cultureel Erfgoedprijs 2020.
15. Ruim 95000 gedigitaliseerde kranten toegevoegd aan Delpher.
16. Kijk & Vergelijk. Een likje verf doet wonderen.
17. Subsidie boerderijenfonds 2020.
18. De ontwikkeling van het stratenplan in Twente en Enschede.
19. 75 jaar Vrijheid. op 1 april start de nationale beiaardestafette in Enschede.
20 CV Ketel wel of niet vervangen?

---

1. De Synagoge in oorlogstijd (deel 2.)

Al sinds 1928 is de Synagoge van Enschede, het monumentale gebouw -een ontwerp van Karel de Bazel- een architectonisch sieraad voor Nederland.

Karel Petrus Cornelis de Bazel (Den Helder, 14 februari 1869 - Amsterdam, 28 november 1923) was een Nederlands architect, graveur, tekenaar, meubelontwerper, tapijtontwerper, glaskunstenaar en boekbandontwerper. Hij was de eerste voorzitter van de Bond van Nederlandse Architecten (BNA).

Het gebouw heeft op wonderbaarlijke wijze de Tweede Wereldoorlog overleefd, maar deze geschiedenis is nauw verbonden met het lot van de Joden in Enschede.

Synagoge in oorlogstijd : een verhaal van misdaden, ellende en moed

Al in het eerste jaar van de bezetting, op 9 februari 1941, richten een groepje dronken Duitse soldaten vernielingen aan in de Synagoge. André Andriesse, als godsdienstleraar verbonden aan de Synagoge, belt de politie. Er zijn ruiten stukgeslagen uit de verbindingsdeuren van de toiletten en van de garderobe. Nadat de politie vertrokken is dringen opnieuw Duitse soldaten het gebouw binnen en richten vernielingen aan in de schoollokalen. Ze rukken schoolplaten van de muren, slaan stoelen kapot, gooien boeken uit de kast en bedreigen André met de dood. Een Duitse officier voorkomt op het nippertje dat hij wordt doodgeschoten.

André Andriesse

Stolpersteine, ook bekend als struikelstenen, is een project van de Duitse kunstenaar Gunter Demnig.

Het is een over geheel Europa verspreid monument voor de slachtoffers van het nationaalsocialisme. Demnig brengt deze gedenktekens aan in het trottoir voor de vroegere woonhuizen van mensen die door de nazi's verdreven, gedeporteerd, vermoord of tot zelfmoord gedreven zijn.
Deze Stolpersteine herinneren aan Joden, Sinti en Roma, politieke gevangenen, dienstweigeraars, homoseksuelen, Jehova's getuigen en gehandicapten.

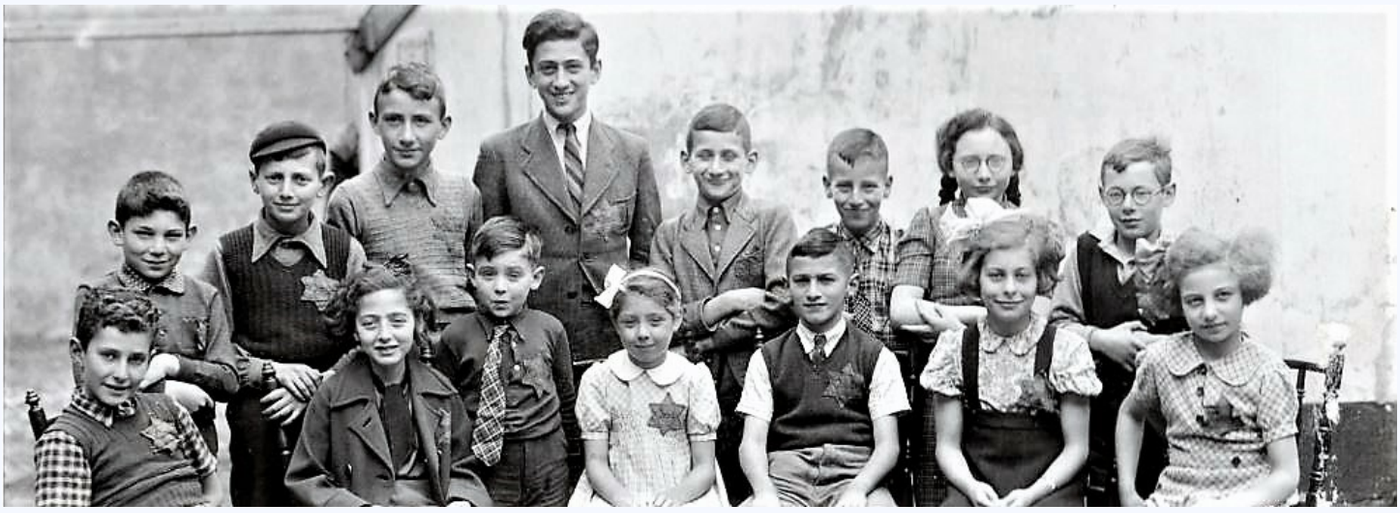

Laatste schooljaar voor de laatse kinderen 1943.

Op de laatste schooldag las juffrouw Kobus langzaam vijf namen op. Ik hoorde daar ook bij. “In het nieuwe schooljaar mag ik aan jullie geen les meer geven” zei ze met een zachte stem. Het

werd stil inde klas, we keken elkaar aan, die boodschap kwam hard aan.
(Bert Woudstra)

De Duitse bezetting krijgt een grimmig karakter als in september 1941 in Usselo telefoonkabels van de Wehrmacht worden doorgesneden. De Duitsers arresteren in Enschede 71 mannen en alle Joodse mannen in die groep, in totaal 68, worden weggevoerd naar Mauthausen.

Vroeg in de ochtend werden we gewekt door bonzen op de voordeur. Twee politieagenten en een Duits sprekende man vroegen naar mijn vader. Hij kleedde zich snel aan, hij moest mee naar het bureau voor een verhoor. Vader nam verder niets mee, het moest een misverstand zijn. We hoorden dat hij samen met anderen was opgesloten in het Gemeentelijke Lyceum. Ik was negen jaar en mijn moeder vroeg aan mij om hem een pakje boterhammen te brengen, Onder aan de trap van het gebouw werd ik tegen gehouden, hij stond boven. Ik mocht het pakje niet naar hem toebrengen en hij lachte naar mij. Een politieman bracht het naar mijn vader. Dat was de laatste keer dat we elkaar zagen, 2 weken later overleed hij in Mauthausen, zogenaamd aan een hartaanval.
(Bert Woudstra)

De razzia van Putten.

Tegen het einde van dat jaar is duidelijk dat alle bij de razzia gearresteerde mannen zijn vermoord. De ernst en verschrikkingen van de Jodenvervolging is nu dagelijkse realiteit. Vanaf april 1942 zijn de Joden verplicht een davidster te dragen. In juli 1942 worden in Nederland de beruchte rassenwetten van Neurenberg van toepassing. Deze criminele wetgeving ontnamen de Joden hun burgerschap en veroordeelden ze tot een pauperbestaan. Het verstootte ze uit het maatschappelijke leven en beroofde ze van hun eigendommen.
In augustus van hetzelfde jaar moeten Joodse mannen onder zestig jaar zich melden voor transport naar werkkampen. Het is nu voor eenieder duidelijk dat na uitsluiting ook hun leven gevaar loopt. Kort daarna volgt een eerste razzia en velen proberen onder te duiken. Met financiële hulp van Wally van Hall, de bankier van het verzet en bijdragen van de Enschedese fabrikanten, lukt dit ruim 400 Enschedese joden.

In 1942 wordt de Synagoge herhaaldelijk belaagd vooral de ramen moeten het ontgelden. De school aan de Prinsestraat blijft echter in gebruik voor enkele tientallen leerlingen. Henri van Hasselt en Izak Heijmans gaven er les. Vanaf september mag de gemeente geen bijdrage meer geven voor de financiering van de school, de Joodse Raad moest de scholen overnemen en ontvangt tachtig gulden per jaar voor elke leerling. In januari 1943 is het leerlingenaantal van de Joodse ulo en het Joodse gymnasium zodanig geslonken, dat die scholen ook worden ondergebracht in Prinsestraat. Korte tijd later verdwijnt de school, officieel zijn er in april 1943 geen Joden meer in Enschede.

In de garderobe van de Synagoge is de foto gemaakt: 3 hoeden op de balie. Het zijn de hoeden van Sigmond Menko, Isidoor van Dam en Gerard Sanders. Het is de enige foto waar ze “samen” in hun rol als leden van de Joodse Raad op staan. Ditzelfde driemanschap vormde eerder het dagelijkse bestuur van het in 1933 opgerichte Comité Duitse Vluchtelingen. Het secretariaat, dat aanvankelijk gevestigd was in de Bisschopstraat, verhuist later naar de Prinsestraat 16, het secretariaat van de Synagoge. Tot mei 1940 biedt het Comité aan vluchtelingen veel hulp, vooral bij hun doorreis naar veiliger landen.

In 1941 eist de bezetter de oprichting van een Enschedese Joodse Raad, die vanaf dat moment verantwoordelijk is voor het onderwijs, de zorg, het verenigingsleven en ook de schakel is tussen Duitsers en Joden. Het is de Joodse Raad in Enschede snel duidelijk dat Joden moesten onderduiken en na de razzia in september van dat jaar gaat men actief mensen daartoe aansporen. In Leendert Overduin, predikant te Enschede, vinden ze een belangrijke bondgenoot. Hij neemt de taak op zich om te zorgen voor onderduikadressen. Samen met zijn twee zusters, een buurvrouw en enkele anderen zet hij een onderduikorganisatie op. Gerard Sanders voorziet hem van de namen van de joden van wie bekend is dat ze spoedig op transport gaan.
De Joodse Raad krijgt regelmatig van inspecteur Wim Sanders van de Enschedese politie tips over op handen zijnde razzia's. Ze sporen hun Joodse medeburgers aan om onder te duiken. In april 1943 wordt de Raad opgeheven, op dat tijdstip staan er nog 81 Joden in het bevolkingsregister geregistreerd. In hetzelfde jaar verliezen de Joodse medeburgers hun laatste recht: het recht om zich ergens op te houden of te verblijven.
Auteur: W. Fhij.
Foto's: SCEE.
In de laatste aflevering van deze publicaties zullen de toepasselijke bronnen worden vermeld.
Meer informatie en foto's over de Synagoge? Klik **HIER**

Schilderwerk onderhoud binnen

De binnenzijde van uw woning, appartement, pand of kantoor speelt waarschijnlijk een grote rol in uw leven. Niet voor niets is het daarom van belang om deze kleur, vorm en uitstraling te geven waar u zich goed bij voelt.
Omdat ieder mens zijn/haar eigen wensen heeft is het belangrijk deze wensen goed te bespreken. Een gedegen advies en (mogelijk) hulp bij het bepalen van kleuren en materialen is een dienst die wij aan onze klanten leveren. Meer informatie kunt u vinden op de pagina kleur- en verfadvies.
Alle voorkomende binnenwerkzaamheden kunnen door ons uitgevoerd worden, neemt u eens een kijkje bij onze referenties.op onze website
www.kuaality.nl
Tel.nr.: 053 574 5813

COLOFON

Het Erfgoed Magazine Enschede is een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Enschede.

Redactieadres:
Stichting Cultureel Erfgoed Enschede
info@cultureelerfgoedenschede.nl

Disclaimer
Ondanks aan de samenstelling van dit Magazine bestede zorg kan de redactie geen aansprakelijkheid aanvaarden voor de onvolledigheid of onjuistheid van dit nummer.

---

2. Wanneer ontstaat een vereniging van eigenaars?

Foto: SCEE Appartementencomplex Bentrotstraat gemeentelijk monument.

Een Vereniging van Eigenaars ontstaat wanneer een woongebouw wordt gesplitst in appartementsrechten. Iedere eigenaar van een appartementsrecht is verplicht lid van de VvE. De VvE wordt echter pas actief wanneer er sprake is van meerdere juridische eigenaars.

De eigenaars bepalen zelf of de VvE actief is. In Nederland zijn veel VvE's zogenaamde slapende VvE's dat wil zeggen dat er sprake is van appartementsrechten maar dat de eigenaars de VvE niet geactiveerd hebben. Dit kan problemen opleveren als er gebreken ontstaan aan het gebouw, bijvoorbeeld een lekkend dak en niet iedereen wil meebetalen aan reparatie.

De VvE is juridisch gezien een rechtspersoon en als zodanig verplicht om ingeschreven te staan bij de Kamer van Koophandel. Het algemene verenigingsrecht van het Burgerlijk Wetboek Boek 2 [art. 5:124BW] is grotendeels van toepassing. Belangrijke verschillen met een "normale" vereniging zijn dat eigenaren verplicht zijn en het bestuur primair de besluiten van de Algemene Vergadering moet uitvoeren. Ook is het financiële belang van eigenaren meestal veel groter dan het belang van een lid van b.v. een sportvereniging.
Zijn er verenigingen van eigenaars in een Rijks of gemeentelijk monument met bijzondere ervaringen? Laat het ons weten.
John Nijhuis

In Enschede zijn er op dit moment verschillende na-oorlogse appartementsgebouwen die de status van gemeentelijk monument hebben gekregen. Vanuit de gemeente Enschede zijn de "monument"eigenaars maar heel beperkt geïnformeerd over de gevolgen van de monument status.
De stichting cultureel erfgoed Enschede heeft voor verenigingen van eigenaars in een monument een informatief boekwerkje gepubliceerd over de rol van de VvE in een Rijks of gemeentelijk monument.
Klik **HIER** voor meer informatie.

---

3. Koetshuis Abraham Ledeboerpark. (deel 12.)

Foto:SCEE.

Het Abraham Ledeboer park is gelegen aan de Hengelosestraat in het voormalige landgoed "Het Wagelaar" van de heer Ledeboer. In 1880 heeft de familie Ledeboer in het landgoed een villa en koetshuis gebouwd waarvan de villa in 1956 werd gesloopt.
In 1956 schonk Bertha de zuster van de heer Ledeboer het 16 hectare grote landgoed aan de gemeente Enschede. In de jaren 1995 tot 1997 werd het opgeknapt en door de gemeente Enschede ter beschikking gesteld aan de Nederlandse Bijenhouders Vereniging.

Het park is in 1880 aangelegd door de bekende tuinarchitect B. Wattez.
Het park is een gemeentelijk monument. In het Ledeboer park staan een aantal Rijksmonumenten.

De achterzijde van het koetshuis met markante details zoals de toegang tot de hooizolder, het beslag op de deur en de mooie ronde ramen met een haak waar de paarden werden gestald voor het poetsen en optuigen.

De villa van de familie Ledeboer die destijds woonachtig waren op het landgoed Het Wagelaar. De eigenaar van deze villa had vazelfsprekend een koetshuis dat nu nog bestaat.

---

4. Boek van de maand.

Soort: De opkomst van de Twents- Gelderse textiel.

Schrijvers: Dr. J.A.P.G. Boot, Dr. A. Blonk

Afmeting: 20 x 15 cm.

Aantal pagina's: 186

Conditie: in goede staat

Bijzonderheden: uitgave 1957

Uitgever: Stichting Textiel geschiedenis Hengelo.

Prijs: € 19,50 inclusief verzendkosten.

BOEKENSHOP.

In onze boekenshop bevinden zich ruim 60 boeken over cultureel erfgoed en de historie van Enschede en Twente. Met de aankoop van een boek ondersteunt u tevens de activiteiten van de stichting Cultureel Erfgoed Enschede. Bent u op zoek naar een specifiek boek of wilt u boeken aan de stichting ter beschikking stellen? Laat het ons weten. Via e-mail.

Klik hier

---

5. Monumentale tweelingen.

Ze zijn er nog genoeg in Enschede. Van die statige jaren dertig woningen die de tand des tijds goed hebben doorstaan dankzij de eigenaars. Bij deze twee woningen klopt het allemaal en zelfs de voordeuren zijn identiek. Klein kritisch puntje, de dakspanten zijn bij de rechterwoning geschilderd, bij de woning links moet het nog even gebeuren. Hoe dan ook ook hier onze complimenten voor de staat van onderhoud. (Foto: SCEE)

---

6. ERFGOEDNIEUWS UIT DE REGIO.

Historische Kring Haaksbergen

De vereniging Historische Kring Haaksbergen is een actieve organisatie opgericht in 1967.

De vereniging heeft ten doel:
- De beoefening van onze lokale historie en volkskunde
- Belangstelling wekken voor het opsporen, verzamelen en archiveren van historisch materiaal
- Advies en informatie geven over alles wat met de historie en volkskunde van Haaksbergen verband houdt
- Historisch onderzoek verrichten en publiceren hierover
- Bescherming van de schoonheid en het historisch ruimtelijk karakter van de gemeente Haaksbergen
- Bescherming van monumenten in de ruimste zin van het woord.

De vereniging Historische Kring Haaksbergen heeft een zeer informatieve website.
Klik **HIER**

Historische dieseltrein Blauwe Engel van sloop gered: "Deze kans konden we niet laten lopen"

Hij is groen van de aanslag, is beklad met graffiti en de ramen zijn kapot. Toch kijken tientallen treinfanaten maandag vol liefde naar een treinstel van de historische dieseltrein Blauwe Engel 180. Een groep vrijwilligers kon de trein, die in Haarlem stond, nog net op tijd redden van de sloophamer.

Lees het volledige artikel op de website van RTV Oost
klik HIER

Eiergaddern in de week voor palmzondag.

Paaskermis in het Volkspark.

Twentse Paasvuren.

De Paaskermis het Eiergaddern en de Twentse Paasvuren, het is het immaterieel erfgoed van Twente dat al deccenia land rond Pasen wordt gehouden. Het Coronavirus maakt het jammer genoeg onmogelijk om deze traditionele gebruiken dit jaar te realiseren. Laten we hopen dat er betere tijden komen en we volgend jaar weer kunnen genieten van deze activiteiten.

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar van Nederland

7. Isolatie van historische gebouwen.

Deze gids biedt eigenaren van historische panden een overzicht van de stappen die zij moeten nemen als zij hun pand willen verduurzamen door middel van na-isolatie. Bijvoorbeeld wanneer zij met restauratie of herbestemming van het hele woonhuis bezig gaan, maar ook wanneer ze juist één ruimte willen na-isoleren.
Klik HIER voor de gids.

8. Wanneer heb je een omgevingsvergunning nodig voor een monument?

In verschillende media is de afgelopen tijd nogal aandacht besteed aan onder andere reclame uitingen op monumentale gebouwen.Veel monumenteigenaars zullen zich niet altijd bewust zijn van het feit dat bij wijziging aan een monument een omgevingsvergunning noodzakelijk is. Maar wat betekent dit eigenlijk precies? In het onderstaande artikel kunt u lezen wat dit mogelijk voor een monument kan betekenen.

Eén vergunning voor al uw werkzaamheden

U wilt uw monument verbouwen, onderhouden of restaureren? Meestal krijgt u dan te maken met de omgevingsvergunning die geregeld is binnen de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). U hoeft maar één vergunning aan te vragen voor al uw werkzaamheden. U hebt bovendien een vast aanspreekpunt: uw gemeente.

Uitgangspunt: bij wijziging aan monument vergunning nodig

Over het algemeen geldt dat u voor iedere wijziging aan uw beschermde monument een omgevingsvergunning nodig hebt. Voor sloopwerk, het verplaatsen of verbouwen van uw monument zult u daar ongetwijfeld bij stilstaan. Maar ook voor bijvoorbeeld het schilderen van de gevel in een andere kleur of het vervangen van historisch glas in een raam hebt u een vergunning nodig.

Meer dan alleen de gevel

De bescherming van een monument gaat trouwens verder dan alleen de gevel. De bescherming, en dus ook de vergunningplicht, geldt voor het geheel. Ook voor het wijzigen van beschermde tuinen en parken, standbeelden of bijvoorbeeld een bijgebouw of hekwerk hebt u een vergunning nodig. Twijfelt u of u een vergunning nodig hebt? Informeer dan bij uw gemeente.

U wilt iets binnenshuis veranderen?

U bent van plan uw interieur te veranderen? Voor aanpassingen aan interieuronderdelen met monumentale waarde, zoals stucplafonds of historische wandbekleding, is een vergunning nodig.

Niet-monumentaal pand binnen stads- of dorpsgezicht

Wanneer uw pand zelf geen monument is, maar wel in een rijksbeschermd stads- of dorpsgezicht staat, gelden andere criteria voor vergunningvrij bouwen.

Wat is mogelijk zonder vergunning?

Kleine en reguliere onderhoudswerkzaamheden kunt u zonder vergunning uitvoeren. Lees op de pagina Vergunningvrij bouwen meer hierover.

Vergunningvrij bouwen

Goede voorbereiding loont altijd

De gouden regels bij (wensen en ideeën voor) verbouwen, onderhouden en restaureren:
bereid uw plannen goed en tijdig voor, de vergunning staat niet op zich, maar maakt deel uit van uw complete plan
zoek al vroeg contact met uw gemeente; u weet hierdoor wat mag en kan
kies voor kwaliteit in voorbereiding en uitvoering
Een goede voorbereiding loont altijd. U voorkomt verrassingen en tegenvallers in tijd, geld en kwaliteit.

Gids Monumentaal wonen helpt u verder op weg

Meer informatie over de omgevingsvergunning leest u in Monumentaal wonen: gids voor woningeigenaren van een rijksmonument.

Uw gemeente als adviseur

De gemeente is uw eerste aanspreekpunt; zij geeft u antwoord op de vraag of u wel of geen vergunning nodig hebt en adviseert u over de haalbaarheid van uw plan. Het levert u doorgaans veel op om, nog voordat uw plannen concreet worden en u een tekening laat maken, een afspraak in te plannen met uw gemeente.

Plan van aanpak: nuttig en waardevol

Een wijzigings- of restauratieplan (laten) opstellen is nuttig en waardevol. U komt bovendien veel over uw monument te weten door het (voor)onderzoek en de betrokkenheid van adviseurs en specialisten. Een restauratiearchitect of gespecialiseerd bouwkundige kan u helpen met uw plan.

Uw aanvraag verder voorbereiden

Een bouwtechnisch of cultuurhistorisch rapport, foto’s, tekeningen; een paar voorbeelden van aanvullende zaken die nodig kunnen zijn om een omgevingsvergunning aan te vragen. Daarom: kijk op tijd naar de indieningsvereisten die voor u van toepassing zijn en leg zo snel mogelijk contact met de partijen die u hiervoor nodig hebt. U vindt de indieningsvereisten in het Omgevingsloket, na het doorlopen van de eerste stappen.

Vergunning aanvragen

Na de voorbereiding dient u uw vergunningaanvraag in via het Omgevingsloket online. Hier kunt u uw aanvraag invoeren met behulp van uw DigiD-inloggegevens. Dient u uw aanvraag liever op papier in? Dan kunt u via de website van het Omgevingsloket een formulier downloaden om deze vervolgens te printen.

Aanvraag ingediend, en dan?

Uw aanvraag komt terecht bij de instantie die het besluit neemt over uw vergunning. Dat is bijna altijd de gemeente. Voor eenvoudige aanvragen, vaak voor kleinere werkzaamheden, krijgt u binnen 8 weken reactie. Complexere aanvragen verlopen via de uitgebreide procedure en nemen maximaal 6 maanden in beslag; het beoordelen kost meer tijd en de gemeente wint advies in bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Na bekendmaking van de toegekende vergunning kan een belanghebbende binnen zes weken bezwaar of beroep aantekenen. Op de website van het Omgevingsloket leest u meer over de stappen en uitzonderingen.

Vergunning binnen: aan de slag

Uw vergunning is toegekend; een mooi moment! U kunt daadwerkelijk aan de slag met de uitvoering. Zie ook de praktische tips op deze website.
Hebt u nog vragen?
De InfoDesk van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed helpt u graag op weg.
Bron: Monumenten.nl

---

9. Aanstelling leden monumentencommissie.

Het college van B&W heeft twee nieuwe leden voorgedragen voor de onafhankelijke monumentencommissie. Enschede heeft voor de advisering over monumenten een monumentencommissie ingesteld. Door het vertrek van mevrouw J. Clarijs als lid van de monumentencommissie is een vacature ontstaan.

Het Oversticht, dat onze monumentencommissie in het kader van de Erfgoedwet faciliteert, heeft hierop een sollicitatieprocedure gestart. De sollicitatiecommissie heeft vervolgens unaniem besloten de heer ing R.E.J.M. Wolfkamp als nieuw lid van de monumentencommissie voor te dragen en de heer drs. J. Vromen voor te dragen als plaatsvervangend lid. Vanwege het positieve advies van de sollicitatiecommissie verzoekt het Oversticht de heer Wolfkamp en de heer Vromen op te nemen in de gemeentelijke monumentencommissie.

Naar verwachting zal op 1 januari 2021 de nieuwe Omgevingswet in werking treden en zal in het kader van deze wet een nieuwe gemeentelijke adviescommissie (rijks)monumenten moet worden ingesteld. Als gevolg daarvan zal de monumentencommissie zoals die er nu is worden opgeheven. De benoemingen van de adviseurs eindigen dan ook, tenzij zij hun adviserende taak kunnen en willen voortzetten in die nieuw in te stellen gemeentelijke adviescommissie.
Bron: Gemeente Enschede maart 2020.

---

10 Onze Column.

Voormalige Ariëns gedachtenis kerk

Foto A. Beumers.

Het Besef dat we in Enschede over fraaie monumenten beschikken dringt gelukkig steeds meer door in onze samenleving. Maar zoals u weet alles heeft een prijs en dat is ook voor monumenten het geval. In de media hebben we vernomen dat er heibel was ontstaan over de naam Mokana op de gevel van de voormalige Ariëns gedachteniskerk aan de Hogelandsingel. Volgens de bezwaarmakers was het nogal stuitend om uitgerekend op deze gevel de naam van een meubelzaak te vermelden.
Tja, de leegloop van deze RK kerk was een feit en de geloofsgemeenschap had er kennelijk niet het geld voor over om de kerk alsnog in stand te houden. Aldus besloot het Bisdom Utrecht de kerk te verkopen. En aangezien buurmans grond maar eenmaal te koop is heeft Mokana zijn slag geslagen. En een meubelondernemer wil natuurlijk zijn pand een naam geven zodat zijn klanten op de hoogte zijn van het bestaan van de meubelzaak in de voormalige kerk.
Maar de voormalige kerk is een gemeentelijk monument en daar gelden nu eenmaal een aantal specifieke regels voor. Zo is de eigenaar verplicht om een omgevingsvergunning aan te vragen bij wijzigingen of groot onderhoud van het gebouw. Misschien is een reclame uiting een klein detail maar in dit geval in combinatie met het beeld van Alfons Ariens niet helemaal of misschien wel helemaal niet zo geslaagd. De associatie met dr. Alfons Ariëns is in dit geval wel heel ver te zoeken. Maar daar zijn natuurlijk creatieve oplossingen voor te bedenken en dat is nu juist de bedoeling van een vergunning. Niet zomaar iets doen maar in overleg met “deskundigen” een passende oplossing zoeken waar de eigenaar, de bezwaarmakers en het monument mee kunnen leven.

11.Zit er lood in onze waterleiding? Doe de check!!

Zit er lood in mijn water?
Samen met de drinkwaterbedrijven willen we je helpen deze vraag te beantwoorden en je ondersteunen bij het nemen van de juiste acties. Voor we deze vraag kunnen beantwoorden, is het belangrijk om te weten of een lood-in-water test voor jou zinvol is. Met deze korte check kom je erachter. Klik **HIER.**

12. Geef de stad een icoon terug.

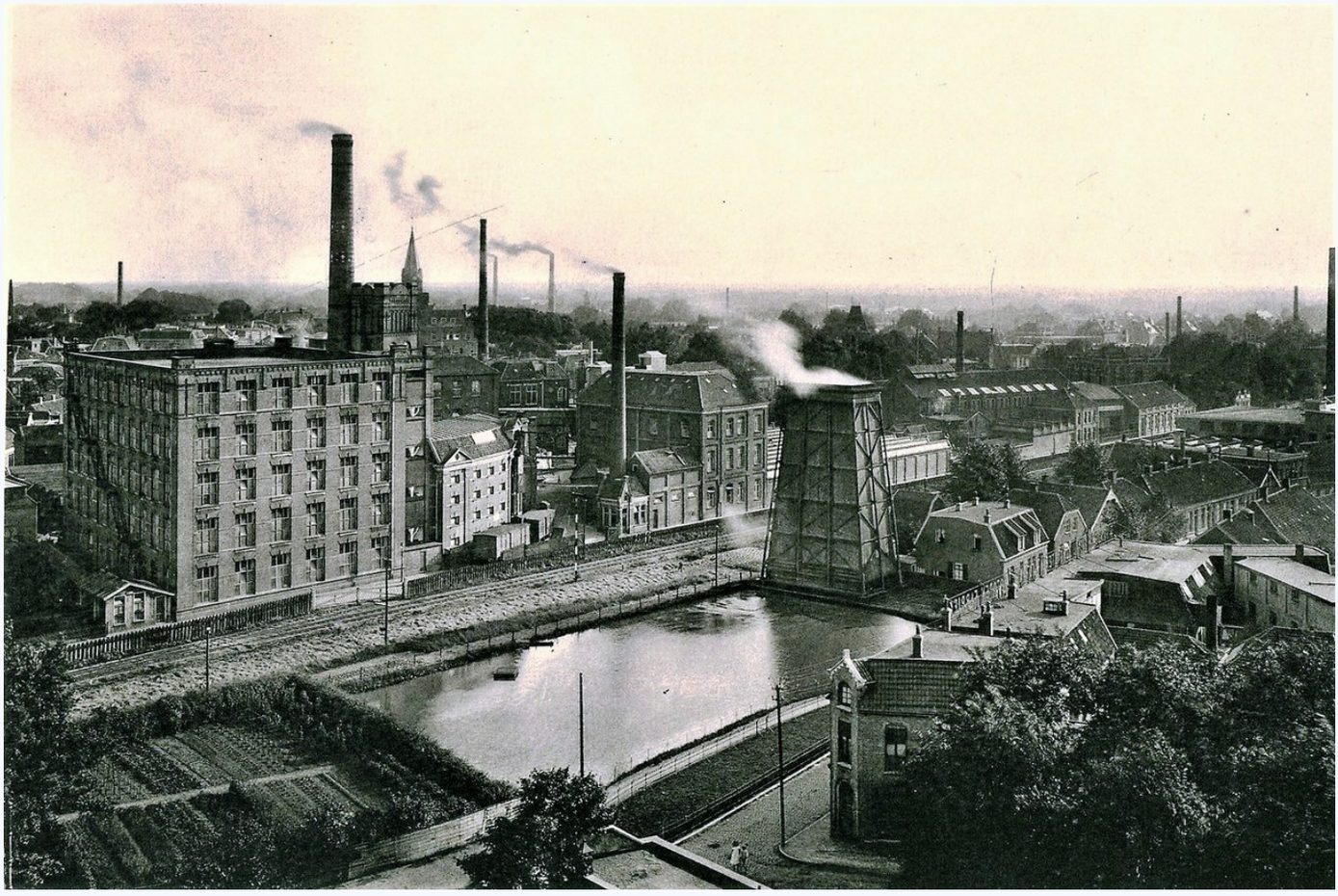

De ontwikkeling van het Centrumkwadraat (de nieuwe naam voor de Spoorzone) staat op dit moment volop in de belangstelling. De gemeente Enschede wil met het Centrum kwadraat de kwaliteit van de Enschedese binnenstad verhogen. De nu nog braakliggende terreinen zullen de komende jaren worden ingevuld met woningen, appartementen en winkels. De gemeente wil tevens inzetten op duurzaamheid, meer groen, waterberging en leefbaarheid.
Wie met een schuin oog naar de ideeën kijkt die nu rondgaan in de sociale media valt het op dat de beschikbare ruimte wordt volgepropt met hoge kantoor- en appartementsgebouwen met links en rechts een nietig menselijk mierenhoopje. De gemeentelijke lokroep naar projectontwikkelaars om hier een megaproject te starten in huis tuin en keuken architectuur, is mooi vastgelegd in aanlokkende filmpjes, brochures en maquettes. Het Centrumkwadraat is een megaproject, zeker, maar niet grensverleggend en helemaal niet ambitieus en niet groen, weinig aantrekkelijk en met een lage leefbaarheidsscore.

Zou het ook anders kunnen? Ja, natuurlijk. Denk eens “out of the box”, maak Enschede spannender, meer beleving, bijzonder en aantrekkelijk om er te werken, te wonen en het te bezoeken. Zorg voor een spetterend monument in een groene strook die dwars door de wijk heen loopt. Wat kan dat monument beter zijn dan een replica van de oude houten watertoren die het rijke verleden van de stad verbindt met een veelbelovende toekomst. Ooit stond in dit stadsdeel een prachtige houten koeltoren, die direct in verbinding stond met een waterpartij. Herbouwen op dezelfde plaats, met een wat aan de tijd aangepaste functie, bij een groen pleintje met een waterpartij geeft Enschede een icoon terug. En wat is er rustgevender en prettiger om straks in de luwte van enkele bomen op een bankje even uit te rusten bij het geluid van ruisend water.

Meer informatie over het Centrumkwadraat? Klik HIER voor de video.

---

13. Nieuw op onze website.

Een van de mooiste theekoepels in Enschede staat op erve Het Slim.
Klik **HIER** voor meer informatie.

Cultureel Erfgoedprijs Enschede 2020

14. Cultureel Erfgoedprijs 2020.

De stichting cultureel erfgoed Enschede reikt eenmaal per twee jaar een erfgoedprijs uit. In 2018 was het thema winkelpand gevel. De erfgoedprijs werd uitgereikt aan de winkel Dille & kamille in de Langestraat.

Voor 2020 staat een nieuwe prijsuitreiking op het programma en wij willen onze lezers in de gelegenheid stellen om voorstellen in te dienen voor de prijswinnaar 2020. Dit jaar denken wij aan een instelling, persoon of organisatie die zich op bijzonder wijze verdienstelijk heeft gemaakt voor het cultureel erfgoed van Enschede.

De door de lezers genomineerden moeten echter wel voldoen aan een aantal criteria zoals:

- De kandidaat is een natuurlijk persoon, die al dan niet in een organisatorisch samenwerkingsverband, zijn of haar activiteiten heeft uitgevoerd.
- De inzet van de kandidaat en de eventuele organisatie waarvan deze deel vanuit maakt, is zonder beroepsmatig belang geweest.
- De activiteiten van de kandidaat zijn terug te voeren op een sterk persoonlijk initiatief, een hoge mate van inzet, een helder inzicht, creativiteit, betrokkenheid en doorzettingsvermogen.
- In de periode 2017-2020 is daarmee een belangrijke bijdrage geleverd aan de instandhouding, het herstel, het populariseren of opnieuw in de schijnwerpers plaatsen van een materieel of immaterieel cultureel erfgoed in de gemeente Enschede
- Het project of de activiteiten van de kandidaat hebben geleid tot succesvol en toetsbaar resultaat in die zin dat hiermee de publieke waardering voor het cultureel erfgoed waarvoor de kandidaat zich heeft ingespannen is gegroeid
- De waardering voor de activiteiten van de kandidaat is af te meten aan publicaties en belangstelling voor het resultaat in de media, de sociale media en/of een eigen website.

De door de lezers genomineerden zullen worden beoordeeld door een deskundige en onafhankelijke jury die uiteindelijk de winnaar voor 2020 bepaald. De prijsuitreiking zal plaatsvinden in september/oktober 2020.
U kunt uw suggesties voor een nominatie met een duidelijke motivatie sturen naar info@cultureelerfgoedenschede.nl uiterlijk voor 30 april 2020.

Cultureel Erfgoedprijs Enschede 2020

---

15. Ruim 95.000 gedigitaliseerde kranten toegevoegd aan Delpher.

OVERIJSELSCH DAGBLAD
Provinciaal Dagblad voor Overijsel
Nieuwsblad voor Noordelijk Gelderland

De Koninklijke Bibliotheek (KB) in Den Haag heeft ruim 95.000 gedigitaliseerde kranten toegevoegd aan Delpher, de website met historische Nederlandse publicaties. In totaal bevat Delpher nu ruim 1,5 miljoen kranten, en zo’n 13 miljoen krantenpagina’s.

Vijf titels worden voor het eerst digitaal toegankelijk: Het Overijselsch dagblad (1919-1960), De Limburger (1921-1941), het Christelijk sociaal dagblad voor Nederland De Amsterdammer (1936-1941), De sociaaldemokraat (1896-1899) en Het vliegend blad van Amsterdam (1875-1894). Daarnaast zijn bestaande titels verder aangevuld, met onder andere tienduizenden afleveringen van De Standaard en Het vaderland.

Onder de nieuwe krantenafleveringen bevinden zich veel regionale titels – met name uit Overijssel, Limburg en Brabant.
De nieuw toegevoegde krantenafleveringen zijn op Delpher.nl te bekijken.
Om belangrijk cultureel erfgoed duurzaam voor de toekomst te bewaren en voor een breed publiek toegankelijk te maken worden vele papieren bronnen gedigitaliseerd door de KB.

De website Delpher is ontwikkeld door de KB en de universiteitsbibliotheken om deze bronnen te ontsluiten. Er staan tientallen miljoen pagina's uit boeken, kranten en tijdschriften op en er worden continu nieuwe collecties toegevoegd. Delpher is hierdoor een belangrijke bron voor wetenschappers, genealogen, docenten en journalisten.

---

16. Kijk & Vergelijk. Een likje verf doet wonderen.

2017 Studentenhuisvesting Noorderhagen 2019
Een likje verf doet wonderen

---

17. Subsidie boerderijenfonds 2020.

Het Boerderijenfonds is een initiatief van Agrarisch Erfgoed Nederland die hiervoor een samenwerking is aangegaan met het Nationaal Restauratiefonds. Het Restauratiefonds betaalt de subsidies uit en kan met financiële kennis over het proces van herbestemmen, verduurzamen en restaureren eigenaren ondersteunen.

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap maakte het Boerderijenfonds mogelijk met een bijdrage van 5 miljoen euro voor de periode 2020-2023. Met dit bedrag kunnen zo'n 25 tot 30 projecten worden ondersteund.
Praktische zaken als inzenddata voor de drie aanvraagrondes en de data voor de spreekuren zijn te vinden op www.boerderijenfonds.nl. De eerste ronde sluit op 1 mei 2020.
De volgende inzendtermijnen sluiten op 1 september 2020 respectievelijk op 15 januari 2021.

---

18. De ontwikkeling van het stratenplan in Twente en Enschede.

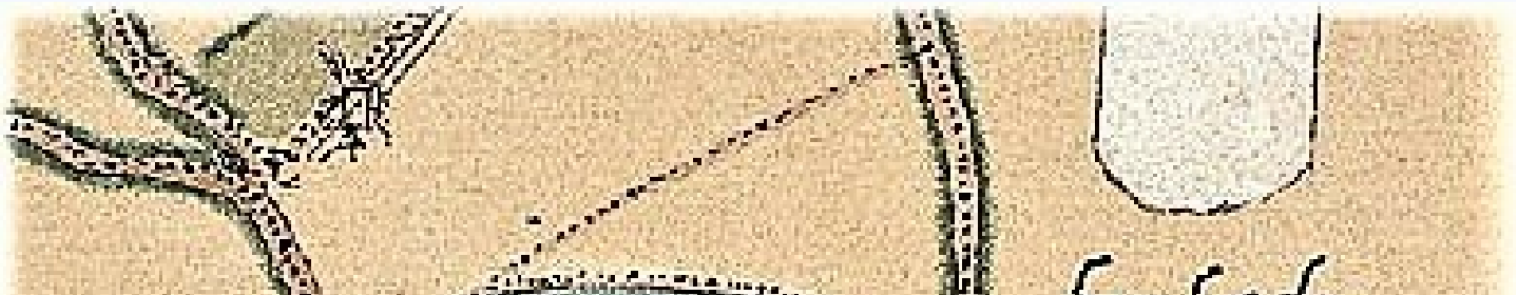

Het stratenplan van Enschede omstreeks 1570. Door een grote brand in 1517 werd de binnenstad van Enschede voor een belangrijk deel in de as gelegd maar ook weer herbouwd.

De rel over het onverwacht herbestraten van de Harberinksweg door de gemeente Enschede zal u zeker niet zijn ontgaan. Omwonenden, erfgoedorganisaties en betrokken burgers van Enschede spraken hun verontwaardiging uit om de eeuwenoude bestarting op de Usseler es zomaar te vervangen doorglimmende klinkers.
In vier afleveringen willen wij aandacht schenken aan het ontstaan van wegen, de betekenis hiervan en de ontwikkelingen van de wegen waar wij ons dagelijks op bevinden.In de maanden mei, juni, juli en auguistus richten wij onze focus op het wegennet van Enschede die al een geschiedenis heeft vanuit de middeleeuwen. Misschien kunnen we hierdoor wat meer begrip opbrengen voor historische bestrating zonder overdrijving. Als wij het over het cultureel erfgoed van Enschede hebben dan bedoelen we vaak gebouwen, villa's, koetshuizen en dergelijke. Maar de bestrating maakt wel degelijk onderdeel uit van het erfgoed.

---

19. 75 jaar Vrijheid - op 1 april start de nationale beiaardestafette in Enschede

Op 1 april - de dag dat Enschede in 1945 is bevrijd - zijn er muzikale klanken vanuit het stadscarillon voor alle inwoners van onze stad.
Woon je in de binnenstad? Open op 1 april om 18.30 uur deuren en ramen en laat je betoveren en verwarmen door de klanken van het StadsCarillon.
Woon je buiten het centrum? Tune in op de uitzending van 1Twente. Deze zender zal het vrijheidsconcert live streamen.
Het programma vind je **HIER**

---

20. CV Ketel wel of niet vervangen?

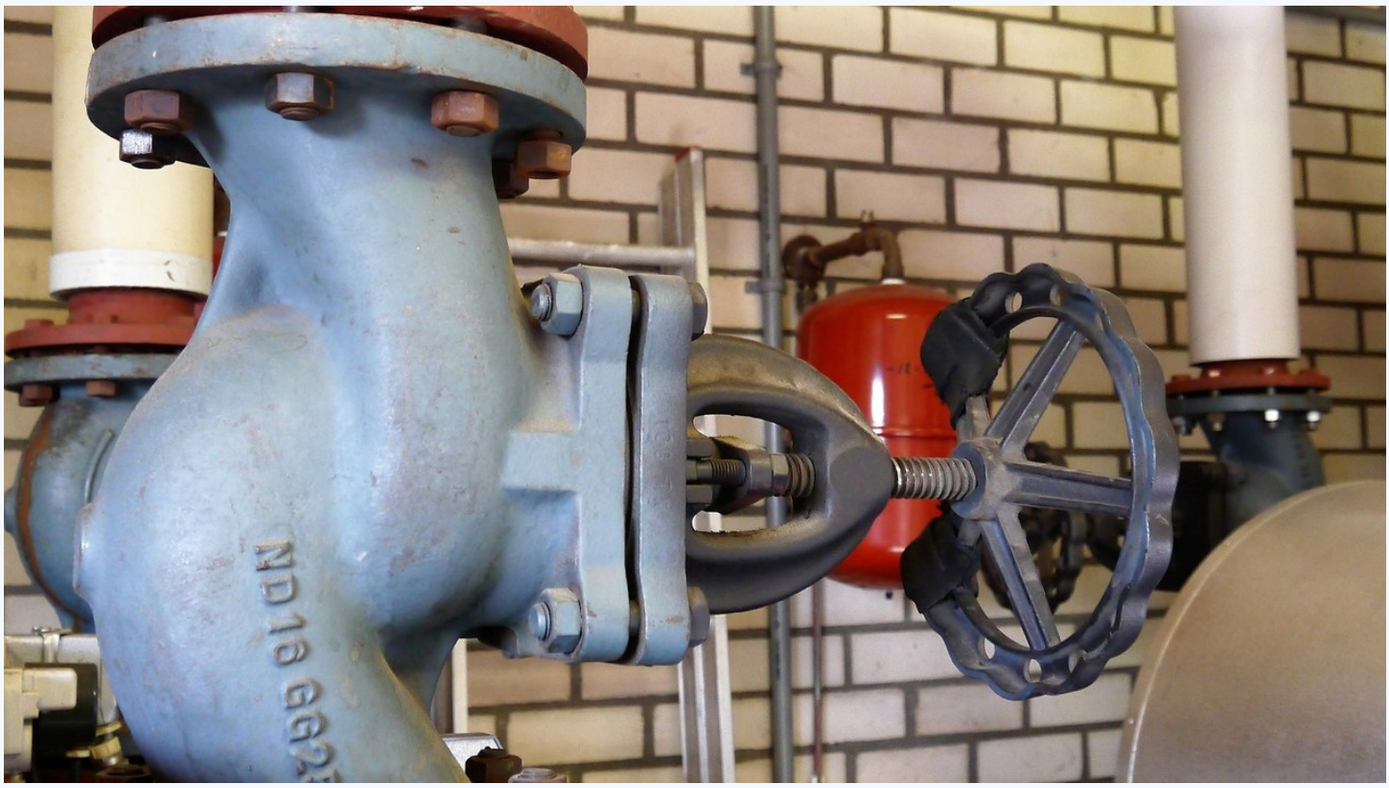

“Het is logisch dat mensen twijfelen over de vervanging van hun cv-ketel”, vertelt Mariken Stolk van Milieu Centraal. “Een nieuwe hr-ketel op aardgas is niet meer vanzelfsprekend, want Nederland gaat op den duur van het gas af”. Het antwoord op de vraag: ‘wat nu’ is voor iedere situatie anders. “Zo speelt mee hoe oud de cv-ketel is en of deze nog werkt, hoe goed de woning is geïsoleerd en natuurlijk wat de plannen van de gemeente zijn. Komt er een warmtenet, en zo ja op welke termijn?”

Advies op maat
Is een huis bijvoorbeeld redelijk geïsoleerd, is de cv ketel aan vervanging toe en heeft de gemeente nog geen warmteplan? Het advies is dan om de nieuwe cv ketel te combineren met een hybride warmtepomp. De kans is namelijk groot dat er geen warmtenet in de wijk komt voor 2030. Tegen de tijd dat er een warmtenet komt, heeft een huiseigenaar al veel jaren kunnen besparen op gasverbruik en CO2-uitstoot. In de periode tot 2030 kan hij of zij elke verbouwing aangrijpen om de isolatie te verbeteren.
Een slecht geïsoleerde woning is nog niet geschikt voor een warmtepomp. Deze bewoners krijgen juist het advies om zo lang mogelijk met de cv-ketel te blijven doen en deze te repareren indien nodig. Daarnaast is het verstandig om zo snel mogelijk te beginnen met het verbeteren van de isolatie. Voor mensen die weten dat er op korte termijn een warmtenet komt in hun wijk, kan het de beste oplossing zijn om tijdelijk een cv-ketel te huren en niet meer te investeren in een nieuwe ketel.

Een zeer goed geïsoleerde woning is geschikt voor een volledig elektrische warmtepomp. Staat de woning in het buitengebied, dan komt daar vrijwel zeker geen warmtenet, en is het advies om een volledige warmtepomp te overwegen.

Energiezuinig en aardgasvrij wonen.
Installatiebedrijf Feenstra is enthousiast over de tool en kijkt naar de mogelijkheden om deze voor haar vakmensen in te zetten. “Hiermee kunnen onze monteurs de dagelijkse vragen van bewoners over de eerste stappen naar een duurzamere woning snel, eenduidig en objectief beantwoorden”, aldus Feenstra. De ontwikkeling van de advies op maat module past in een langer lopende aanpak van Milieu Centraal om mensen verder te helpen naar energiezuinig en aardgasvrij wonen.
De tool is in te vullen via milieucentraal.nl/cv-ketel-vervangen.

Stichting Cultureel Erfgoed Enschede
info@cultureelerfgoedenschede.nl

Facebook Website

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}.• Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich hier afmelden. • U kunt ook uw gegevens inzien en wijzigen. • Voor een goede ontvangst voegt u info@cultureelerfgoedenschede.nl toe aan uw adresboek.

Laposta